

Kohtuasi C-178/21

Eelotsusetaotluse kokkuvõte Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõike 1 alusel

Saabumise kuupäev:

22. märts 2021

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Landgericht Ravensburg (Ravensburgi esimese astme kohus, Saksamaa)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

9. märts 2021

Hagejad:

GL

DV

UK

Kostjad:

Volkswagen AG

Audi AG

Audi AG

Põhikohtuasja ese

Katkestusseadmed diiselmootoriga sõidukites – Kahjuhüvitis – Sõiduki tegelikust kasutamisest saadud hüvede tasaarvestus – Asja ainuisikuliselt lahendanud kohtuniku (edaspidi „ainukohtunik“) õigus esitada eelotsusetaotlust

Eelotsusetaotluse ese ja õiguslik alus

Liidu õiguse tõlgendamine, ELTL artikkel 267

Eelotsuse küsimused

1. Kas direktiivi 2007/46/EÜ artikli 18 lõige 1, artikli 26 lõige 1, artikkel 46 koosmõjus määruse nr 715/2007 artikli 5 lõikega 2 järgivad ka eesmärki kaitsta sõidukite ostjate huve?

Kui vastus on jaatav:

2. Kas hõlmatud on ka sõiduki ostja huvi hoiduda ostmast sõidukit, mis ei ole kooskõlas liidu õiguse nõuetega, eelkõige sellist sõidukit, millesse on paigaldatud keelatud katkestusseade määruse nr 715/2007 artikli 5 lõike 2 tähenduses?

Olenemata esimesele ja teisele eelotsuse küsimusele antavast vastusest:

3. Kas liidu õigusega on vastuolus, kui sõiduki ostja, kes on soovimatult ostnud sõiduki, mille on tootja turule lasknud keelatud katkestusseadmega määruse nr 715/2007 artikli 5 lõike 2 tähenduses, võib tsiviilõiguslikku deliktilise kahju hüvitamise nõuet, eelkõige ka sõiduki ostuhinna tagastamise nõuet – andes vastusooritusena üle sõiduki valduse ja omandi – esitada erandkorras vaid siis, kui sõiduki tootja on tegutsenud tahtlikult ja heade kommete vastasel viisil?

Kui vastus on jaatav:

4. Kas liidu õigusest tulenevalt peab sõiduki ostjal olema õigus esitada sõiduki tootja vastu tsiviilõiguslik deliktilise kahju hüvitamise nõue iga kord, kui sõiduki tootja on süüliselt (hooletusest või tahtlikult) lasknud turule sõiduki, millesse on paigaldatud keelatud katkestusseade määruse nr 715/2007 artikli 5 lõike 2 tähenduses?

Olenemata esimesele, teisele, kolmandale ja neljandale eelotsuse küsimusele antavast vastusest:

5. Kas liidu õigusega on vastuolus riigisisised õigusnormid, mis näevad ette, et kui deliktilise kahju hüvitamise nõudega esitab sõiduki ostja sõiduki tootja vastu nõude tagastada sellise sõiduki ostuhind, millesse on paigaldatud keelatud katkestusseade määruse nr 715/2007 artikli 5 lõike 2 tähenduses, andes vastusooritusena üle sõiduki valduse ja omandi, siis toimub tasaarvestus sõiduki tegelikust kasutamisest saadud hüvega?

Kui vastus on eitav:

6. Kas liidu õigusega on vastuolus, kui sõiduki kasutamisest saadud hüve suurus arvutatakse ostuhinna täissumma alusel, ilma et võetaks arvesse keelatud katkestusseadme kasutamisest tulenevat sõiduki väärtuse vähenemist ja/või tõsiasi, et ostja kasutas liidu õiguse nõudeid eiravat sõidukit soovimatult?

Olenemata esimesele, teisele, kolmandale, neljandale, viiendale ja kuuendale eelotsuse küsimusele antavast vastusest:

7. Kas ZPO § 348 lõike 3 punkt 2 on osas, milles see puudutab ELTL artikli 267 teise lõigu alusel eelotsusetaotluste tegemist, vastuolus liikmesriigi kohtute õigusega esitada ELTL artikli 267 teise lõigu alusel eelotsusetaotlusi, mistõttu ei ole see säte eelotsusetaotluste tegemisele kohaldatav?

Viidatud liidu õigusnormid

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. septembri 2007. aasta direktiiv 2007/46/EÜ, millega kehtestatakse raamistik mootorsõidukite ja nende haagiste ning selliste sõidukite jaoks mõeldud süsteemide, osade ja eraldi seadmestike kinnituse kohta (raamdirektiiv) (ELT 2007, L 263, lk 1; edaspidi „direktiiv 2007/46“), eelkõige artikli 18 lõige 1, artikli 26 lõige 1 ja artikkel 46

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. juuni 2007. aasta määrus (EÜ) nr 715/2007, mis käsitleb mootorsõidukite tüübikinnitust seoses väikeste sõiduautode ja kommertsveokite (Euro 5 ja Euro 6) heitmetega ning sõidukite remondi- ja hooldusteabe kättesaadavust (ELT 2007, L 171, lk 1; edaspidi „määrus nr 715/2007“), eelkõige artikli 5 lõige 2

Viidatud riigisisised õigusnormid

Saksa tsiviilseadustik (Bürgerliches Gesetzbuch, edaspidi „BGB“), eelkõige § 823 lõige 2 (kahju hüvitamise kohustus teist isikut kaitsva seaduse rikkumise korral) ja § 826 (teisele isikule heade kommete vastasel viisil tahtlikult tekitatud kahju hüvitamise kohustus)

Tsiviilkohtumenetluse seadustik (Zivilprozessordnung, edaspidi „ZPO“), eelkõige §-d 348 ja 348a (ainukohtuniku pädevus)

Põhiseadus (Grundgesetz, edaspidi „GG“), eelkõige artikli 101 lõike 1 teine lause (õigus asja arutamisele seaduse alusel moodustatud kohtus)

Asjaolude ja menetluse lühikokkuvõte

- 1 Käesoleva eelotsusetaotluse aluseks on kolm erinevat olukorda.
- 2 Esimesel juhul ostis hageja 16. septembril 2016 automüüjalt kasutatud sõiduki hinnaga 31 800 eurot. Tegemist oli sõidukiga Audi A5 Cabrio 2.0 TDI Quattro S line, millesse oli kostja paigaldanud heiteklassi Euro 5 kuuluva diiselmootori EA189. Sõidukis oli tarkvara, mis katsestendil tuvastab uue Euroopa sõidutsükli läbimise ja lülitab sisse väiksema lämmastikoksiidi heitega heitgaasitagastusrežiimi, kuid väljaspool katsestendi lülitub

heitgaasitagastusrežiimi, mille puhul on lämmastikoksiidi heide suurem, ületades heiteklassis Euro 5 kehtestatud piirmäära.

- 3 Pädev Saksamaa asutus andis 15. oktoobril 2015 kostjale korralduse kõrvaldada eespool kirjeldatud tarkvara. 25. novembril 2015 teatas kostja avalikult oma kavatsusest teha tarkvaravärskendused, mis eemaldavad kõnealuse tarkvara asjaomastest EA189-mootoritega sõidukitest. Asutus andis selleks loa ning sõiduki tarkvaravärskendus tehti 12. juulil 2016, seega enne kuupäeva, mil hageja sõiduki ostis.
- 4 Pärast tarkvaravärskendust on sõidukis vaieldamatult niinimetatud termoaken (heitgaasitagastuse määra vähenemine sõltuvalt välistemperatuurist), mille tagajärjel lämmastikoksiidi heide suureneb. Hageja väidab, et heitgaasitagastuse määra vähenemine algab alates temperatuurist +20 °C, kostja aga konkreetset temperatuurikünnist ei nimeta.
- 5 Hageja võõrandas sõiduki 17. juulil 2019 hinnaga 19 500 eurot. Hagiga esitab hageja kahjuhüvitise nõude summas 8172,51 eurot, kuna kostja pani tema suhtes tahtlikult ja heade kommete vastasel viisil toime pettuse. Kõnealune summa tuleneb ostu- ja müügihinna vahest (31 800 eurot – 19 500 eurot = 12 300 eurot), millest on maha arvatud hageja läbitud 31 086 km eest makstav sõiduki kasutamise tasu summas 4127,49 eurot.
- 6 Kostja palub jätta hagi rahuldamata. Kostja väidab, et termoaken on vajalik mootori kaitseks ja ohutuks tööks. Teise võimalusena väidab ta, et termoakna paigaldamisega ei ole tegutsenud heade kommete vastasel viisil. Peale selle leiab kostja, et sõiduki edasimüümine ei anna veel hagejale õigust nõuda kahjuhüvitist, samuti ei pidanud hageja edasimüügil leppima katkestusseadmest tingitud madalama hinnaga. Lisaks tugineb kostja aegumise vastuväitele.
- 7 Ka teisel juhul oli asjaomases diiselmootoriga sõidukis Audi Q7 Quattro S-Line, mis kuulus heiteklassi Euro 5, lämmastikoksiidi heidet suurendav termoaken. Hageja ostis sõiduki, mille läbisõit oli 108 781 km, automüüjalt 3. märtsil 2017 netohinnaga 30 150,42 eurot.
- 8 Hageja väidab, et sõiduk on turule lastud keelatud katkestusseadmega vastavalt määruse nr 715/2007 artikli 3 punktile 10 koosmõjus artikli 5 lõike 2 esimese lausega, ning et kostja on pannud tema suhtes tahtlikult ja heade kommete vastasel viisil toime pettuse ja tekitanud talle kahju. Seepärast palub ta mõista kostjalt välja kahjuhüvitist tasutud ostuhinna netosummas 30 150,42 eurot, millest arvatakse maha sõiduki kasutamise tasu, mille suuruse määrab kindlaks kohus, kuid mis ei või ületada 9798,01 eurot, andes vastusooritusena üle sõiduki valduse ja omandi.
- 9 Kostja palub jätta hagi rahuldamata. Heitgaasitagastuse määra vähendamine madalatel välistemperatuuridel vastas sõiduki turulelaskmise ajal kehtivale tehnika tasemele ja oli vajalik mootori kaitseks. Teise võimalusena tugineb kostja sellele, et ta ei ole tegutsenud heade kommete vastasel viisil, kuna ta ei ole hageja suhtes vähemasti teadlikult toime pannud pettust, sest määruse nr 715/2007

artikli 5 lõike 2 teise lause punktis a ette nähtud erandit reguleerivad õigusnormid ei olnud üheti mõistetavad. Peale selle ei tekkinud hagejal kahju, sest sõiduk oli kogu aeg täielikult kasutuskõlblik ja ka selle väärtus ei vähenenud.

- 10 Kolmandal juhul on samuti tegemist heiteklassi Euro 5 kuuluva diiselmootoriga sõidukiga (Audi A6 Avant 3.0 TDI Multitronic), milles on termoaken. Hageja ostis sõiduki, mille läbisõit oli 109 460 km, 8. detsembril 2015 hinnaga 24 580 eurot.
- 11 Hageja leiab, et keelatud katkestusseadmega sõidukit turule lastes on kostja pannud tema suhtes tahtlikult ja heade kommete vastasel viisil toime pettuse, mistõttu palub hageja – andes vastusooritusena üle sõiduki valduse ja omandi – mõista kostjalt välja kahjuhüvitis tasutud ostuhinna brutosummas 24 580 eurot, tasaarvestatuna sõiduki kasutamise tasuga, mille suurus arvutatakse järgmise valemi järgi: $75\% \times \text{ostuhind} \times (\text{läbisõit kohtuistungil kuupäeval miinus läbisõit ostu kuupäeval}) : (\text{kohtu kaalutud kogukilometraaz miinus läbisõit ostu kuupäeval})$. Sõiduki kasutamise tasu puhul lähtumist ostuhinna 75% osakaalust põhjendab hageja sellega, et ostuhind oli katkestusseadme tõttu liiga kõrge.
- 12 Kostja palub jätta hagi rahuldamata. Ta leiab, et kahjuhüvitise nõudmise tingimused ei ole täidetud, esitades samad argumendid nagu teises menetluses. Sõiduki kasutamise tasu tuleb kostja hinnangul arvutada ostuhinna brutosumma põhjal.

Eelotsusetaotluse põhjenduste lühikokkuvõte

- 13 Esimene, teine, kolmas ja neljas küsimus: Eelotsusetaotluse esitanud kohtu märkused esimese, teise, kolmanda ja neljanda küsimuse kohta vastavad põhiosas eelotsusetaotluse C-100/21 esimese, teise, kolmanda ja neljanda küsimuse kohta esitatud märkustele (vt vastavalt eelotsusetaotluse C-100/21 kokkuvõtte punktid 12–24).
- 14 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu hinnangul võib hagejal olla õigus esitada kostja vastu BGB § 823 lõike 2 alusel kahjuhüvitise nõue, kui esimesele ja teisele ja/või kolmandale ja neljandale küsimusele vastatakse jaatavalt. On alust eeldada, et käesolevates menetlustes on selline nõudeõigus olemas.
- 15 Täiendavalt märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et kostja tegevus on süüline, sest süü tuvastatakse objektiivse hoolikuskriteeriumi alusel, ja esineb kohustus tutvuda kehtivate õigusnormidega. Õigusliku olukorra väärtõlgendamine kohustatud isikut põhimõtteliselt vastutusest ei vabasta. Asjaomased kostjad pidid nimelt arvestama võimalusega, et nende õiguskäsitlus termoakna suhtes ei ole õige. Kohtupraktika kohaselt tegutseb võlgnik üldjuhul hooletult juba siis, kui on näha, et ta tegutseb õiguslikult lubatava äärealal, ja ta peab arvesse võtma seda, et kõnealuse tegevuse lubatavusele võidakse anda tema enda hinnangust erinev õiguslik hinnang. Võlgnik ei või panna ebaselge õigusliku olukorra riski võlausaldajale. Seega võib teha järelduse, et käesolevates asjades on hooletult

tegutsetud isegi siis, kui pädev asutus on sõiduki teatud mudelile andnud tüübikinnituse või lubanud teha tarkvaravärskenduse, ja hiljem selgub, et õiguslikud tingimused selleks puudusid.

- 16 Viies ja kuues küsimus: Kui põhimõtteliselt peaks vastutus lasuma kostjal, tekib teisel ja kolmandal juhul küsimus, kas ja millises ulatuses tuleb hüve, mille on asjaomane hageja saanud sõiduki kasutamisest, tasaarvestada kahjuhüvitise nõudega. Viienda ja kuuenda küsimuse kohta esitatud märkused vastavad eelotsusetaotluse C-100/21 viienda ja kuuenda küsimuse kohta esitatud märkustele (vt vastavalt eelotsusetaotluse C-100/21 kokkuvõtte punktid 25–28).
- 17 Kui viiendale küsimusele vastatakse jaatavalt, ei pea hagejad teisena ja kolmanda nimetatud juhul sõiduki kasutamisest saadud hüve tasaarvestama. Kuuendale küsimusele jaatava vastuse andmise korral tuleks arvutustega või hinnanguliselt kindlaks teha, kui suures ulatuses on sõiduki väärtus katkestusseadme tõttu vähenenud, ja vastav summa müügiväärtusest maha lahutada. Sõiduki kasutamisest saadud hüve, mis tasaarvestatakse, peaks siis lähtuma sellest väärtusest.
- 18 Seitsmes küsimus: See küsimus puudutab samamoodi nagu eelotsusetaotluse C-100/21 seitsmes küsimus ainukohtuniku õigust esitada Euroopa Kohtule eelotsuse küsimusi (vt selle kohta eelotsusetaotluse C-100/21 kokkuvõtte punktid 30–36).
- 19 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et käesolevas asjas pädev ainukohtunik on ZPO § 348 lõike 3 punkti 2 kohaselt juhul, kui kohtuasi on põhimõttelise tähtsusega, kohustatud paluma tsiviilkolleegiumil teha otsus asja ülevõtmise kohta. Liikmesriigi kohtupraktikas ja õiguskirjanduses ollakse valdavalt seisukohal, et asi on põhimõttelise tähtsusega, kui kõne alla tuleb ELTL artikli 267 alusel Euroopa Kohtule eelotsusetaotluse esitamine. Ainukohtunikul seejuures kaalutusõigust ei ole. Kohtupraktikas ja õiguskirjanduses on märgitud, et ZPO § 348 lõike 3 rikkumisega on rikutud GG artikli 101 lõike 1 teises lauses sätestatud seaduse alusel moodustatud kohtu põhimõtet. Kui selle arvamusega nõustuda, ei ole ainukohtunik käesoleval juhul teinud otsust seaduse alusel moodustatud kohtuna.
- 20 Kuna eelotsusetaotluse esitanud kohus aga leiab, et liidu õiguse alusel on ainukohtunikul kaheldamatult õigus esitada eelotsusetaotlust, peab ta vajalikuks, et Euroopa Kohus tuvastaks ELTL artikli 267 teise lõigu esimese ZPO § 348 lõike 3 punkti 2 ees.
- 21 Kõnealune eelotsuse küsimus on nimelt oluline paljude teiste kohtuasjade puhul, mida menetlevad ainukohtunikud ja milles sõidukite omanikud esitavad sõidukisse paigaldatud katkestusseadme tõttu tootjale kahjuhüvitise nõude. Kui ainukohtunik peaks sellistel juhul ZPO § 348 lõike 3 punkti 2 alusel alati paluma tsiviilkolleegiumil otsustada asja ülevõtmine, enne kui on võimalik esitada eelotsusetaotlust, võib juhtuda, et eelotsusetaotlust Euroopa Kohtule üldse ei

esitada, kuna kohtukolleegium võib eelotsusetaotluse esitamisest loobuda otstarbekuse kaalutlustel. Kohtukolleegium võib jätta eelotsusetaotluse esitamata näiteks kaalutlusega, et ERTL artikli 267 kolmanda lõigu alusel on eelotsusetaotluse esitamise kohustus kõrgeima astme kohtul Bundesgerichtshofil (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim üldkohus).

- 22 Lõpetuseks märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et kõik eelotsuse küsimused kattuvad peaaegu sõnasõnalt eelotsusetaotluses C-100/21 esitatud küsimustega. Peale selle kattub eelotsusetaotluse C-276/20 esimene küsimus osaliselt käesoleva eelotsusetaotluse viienda ja kuuenda küsimusega, mistõttu tuleb kõne alla kohtuasjade liitmine ja ühine otsustamine. Eelotsusetaotlused C-663/19 ja C-138/20, milles esitati sarnased eelotsuse küsimused, on otsuse tegemise vajaduse äralangemise tõttu Euroopa Kohtu registrist kustutatud.

TÖÖDOKUMEN